

KS. MARIUSZ BOGUSZEWSKI

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

TEOLOGIA KOMUNII W EFEKTYWNEJ KOMUNIKACJI MEDIALNEJ

Słowa kluczowe: komunikacja, teologia komunii, teologia komunikacji, duchowość

1. Wprowadzenie. 2. Pojęcie i rola teologii komunii w wymiarze współczesnym. 3. Teologia komunii jako uzasadnienie współpracy osób duchownych i świeckich. 4. Od teologii komunii w kierunku teologii komunikacji. 5. Teologia komunii i teologia komunikacji w aspekcie ekumenicznym. 6. Podsumowanie

1. WPROWADZENIE

Efektywna komunikacja wpisuje się w kontekst społeczny, co oznacza, że istnieje relacja między przekazywaniem rozmaitych informacji a zachowaniami danej wspólnoty. Komunikowanie się to proces dwustronny, dotyczący z jednej strony przekazywania, z drugiej zaś odczytywania informacji, co w ujęciu teologicznym można sprowadzić do kontekstu personalistycznego (dotyczącego osoby ludzkiej). Człowiek pozostaje w centrum zainteresowania komunikacji medialnej, a współczesny personalizm uwzględnia procesy komunikowania się jako ważne w rozwoju człowieka i jego sfery duchowej¹. Duchowość ta w przypadku osób wierzących nierozzerwalnie wiąże się z teologią komunii z Bogiem jako zbiorem przemyśleń odnośnie do procesów zachodzących przy pogłębianiu sfery duchowej. Teologia komunii sprowadza się zatem do teologii duchowości, a rozwój człowieka w sferze duchowej w istotnej mierze determinuje dobrostan każdej jednostki².

W piśmiennictwie zaakcentowano pogląd o połączeniu komunikacji medialnej z komunikacją społeczną oraz refleksją teologiczną na temat podstaw pisania o teologii

---

¹ M. Jagodziński, *Człowiek w perspektywie komunii*, w: *O Bogu i człowieku – tradycja i nowe poszukiwania*, red. K. Śnieżyński, Wydawnictwo WAM, Kraków 2013, 15–40.

² J.W. Gogola, *Teologia komunii z Bogiem. Synteza teologii duchowości*, Wydawnictwo Karmeliotów Bosych, Kraków 2012, 10.

komunii. Dialog Kościoła ze wspólnotą wymaga posługiwania się różnymi środkami komunikowania się i zrozumienia specyfiki komunikacji medialnej³.

Nie ulega wątpliwości, iż rozwój procesów komunikowania się w XXI w. jest nieodłącznie związany ze sferą medialną. Przy czym w teologii komunii w ujęciu personalistycznym istotne są nie tyle same środki komunikowania się, ile człowiek jako podmiot kreujący oraz wykorzystujący te środki i zarazem będący w centrum procesów komunikacji społecznej. Procesy komunikowania się w przestrzeni medialnej są dla współczesnego Kościoła o tyle ważne, o ile ułatwiają realizację misji ewangelizacyjnej oraz umacnianie duchowości wierzących. Osoby takie postrzegają komunikowanie przez wspólnotę, uznając paradygmat trynitarny (związany z jednością Trójcy Świętej), czyli boski wzorzec komunikowania-komunii⁴. Teologia komunii jest więc stosunkowo pojemnym konceptem, który nie może być analizowany z pominięciem specyfiki komunikowania w dzisiejszej przestrzeni medialnej.

2. POJĘCIE I ROLA TEOLOGII KOMUNII W WYMIARZE WSPÓŁCZESNYM

Problematyka teologii komunii uzyskała szczególną rangę dzięki Soborowi Watykańskiemu II w następstwie uprzywilejowania w badaniach teologicznych tematów eklezjologicznych, czyli Kościoła jako rzeczywistości jednocześnie boskiej, jak i społecznej. W warunkach posoborowych zaczęto analizować w różnych ujęciach i kontekstach szerzej rozumiane zagadnienie *communio*. Coraz częściej analizy te były przedmiotem opracowań teologicznych, o czym świadczą bogate piśmiennictwo obejmujące ten przedmiot badań⁵.

³ Zob. m.in. A. Baczyński, *Telewizja w służbie ewangelizacji*, Poligrafia Salezjańska, Kraków 1998; A. Jeż, *Chrystus w kontekście ludzkiej komunikacji*, Wydawnictwo Biblos, Tarnów 2002; M. Jagodziński, *Teologia a komunikacja*, *Studia Theologica Varsaviensia* 2003, nr 2, 73–102; K. Klauza, *Prawda zdarzeń, komunikatu i osoby w kontekście komunikacji społecznej*, *Kultura – Media – Teologia* 2011 nr 7, 16–24; J. Kloch, *Internet i Kościół*, Elipsa, Warszawa 2011; K. Pokorna-Ignatowicz, *Kościół w świecie mediów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2002; R. Leśniczak, *Realizacja funkcji informacyjnej i interpretacyjnej przez katolickie media archidiecezji łódzkiej. Wybrane refleksje medjoznawcze*, w: *Media lokalne. Doświadczenie i przyszłość*, red. A. Gralczyk, Warszawa 2021, 157–176.

⁴ B. Szymik-Iwanecka, J. Szymik, *Trójjedyny Bóg, Jezus Chrystus, człowiek. Teologiczno-psychologiczne podstawy rozumienia komunikacji*, *Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne* 1996, nr 29, 70.

⁵ Zob. m.in. A. Czaja, „*Communio*” w eklezjologii Soboru Watykańskiego II i w posoborowych dokumentach, w: *Communio w chrześcijańskiej refleksji o Kościele*, red. A. Czaja, M. Marczewski, TN KUL, Lublin 2004, 109–133; tenże, „*Matka Kościoła*” w perspektywie eklezjologii *communio*, „*Salvatoris Mater*” 2002, nr 14, 74–88; tenże, *Podstawowe elementy eklezjologii communio*, *Teologia Praktyczna* 2002, nr 2, 44–58; A. Michalik, *Kościół – wspólnota czy komunia*, *Tarnowskie Studia Teologiczne* 1995–1996, t. 14, 281–289; A.A. Napiórkowski, *Homo ecclesiasticus. Szkice z antropologii eklezjologicznej*, Wydawnictwo UNUM, Kraków 2007; S. Pawłowski, *Communio w dokumentach światowych dialogów ekumenicznych*, w: *Communio w chrześcijańskiej refleksji o Kościele*, red. A. Czaja, M. Marczewski, TN KUL, Lublin 2004, 135–158; R. Skrzypczak, *Kościół jako misterium, communio i missio. Przejrzysta wizja eklezjologii*

W Liście *Communiois notio* z 1989 r., podpisanym przez przyszłego papieża Benedykta XVI, a ówczesnego kardynała J. Ratzingera, pojawiło się następujące zdanie: „Pogłębienie rzeczywistości Kościoła jako komunii jest [...] zadaniem szczególnie ważnym, otwierającym szerokie możliwości przed refleksją teologiczną nad misterium Kościoła”⁶.

Kościół zaczął stosować koncept *communio*, aby skuteczniej akcentować swoją rolę w zmieniającej się rzeczywistości społecznej przełomu XX i XXI stulecia. Teologia komunii opiera się, jak przekonuje J. Ratzinger, jednocześnie na refleksji eklezjologicznej, historiozbawczej, trynitarnej, chrystologicznej, sakramentalnej oraz eschatologicznej⁷.

Wiedzę na temat teologii komunii wzbogacono na podstawie studiów biblijnych. Komuniję z Bogiem interpretuje się współcześnie jako jedną z najgłębszych treści życia chrześcijańskiego. Utożsamia się ją z uczestnictwem w czymś kluczowym dla osoby ludzkiej i jej rozwoju. Jednocześnie wskazuje na aspekt indywidualny i wspólnotowy zarówno doczesny, jak i wieczny. W rozwoju dyskusji na temat teologii komunii co jakiś czas powraca także problematyka komunikacji medialnej i komunikowania roli Kościoła oraz wartości chrześcijańskich w zmieniającej się rzeczywistości medialnej i zarazem społecznej. Otwarcie na drugiego człowieka w procesie porozumiewania się wymaga odniesienia do *communio* jako konceptu użytecznego w rozważaniach teologicznych. Wspólne uczestnictwo w dziele zbawienia wiąże się z rozwojem procesów komunikowania się przez chrześcijan. Wzorem w tym procesie jest z kolei odwołanie do Trójcy Świętej. Zdaniem A. Burdy, „Jest Ona źródłem, z którego płynie prawo do komunikacji dla wszystkich. W niej biorą swój początek wszystkie sposoby komunikowania”⁸.

3. TEOLOGIA KOMUNII JAKO UZASADNIENIE WSPÓŁPRACY OSÓB DUCHOWNYCH I ŚWIECKICH

Proces komunikacji społecznej obejmuje potrzeby porozumiewania się ze strony różnych osób, w tym zarówno duchownych, jak i świeckich. Niesie to za sobą istotne implikacje rozumienia teologii komunii w efektywnej komunikacji medialnej w XXI w. D. Lipiec uważa, że „współpracę duchowieństwa i laikatu w Kościele należy postrzegać w kontekście eklezjologii komunii”⁹. Stanowisko to dobrze oddaje

---

katolickiej 40 lat po soborowej konstytucji *Lumen gentium*, *Warszawskie Studia Teologiczne* 2004, nr 17, 167–184; C. Smuniewski, *Bóg, człowiek, komunია. Eschatologiczne ukierunkowanie komunii eucharystycznej w nauczaniu Jana Pawła II*, Warszawa 2012.

⁶ Kongregacja Nauki Wiary, *List do biskupów Kościoła katolickiego o niektórych aspektach Kościoła pojętego jako komunია „Communiois notio” z 28 maja 1992 roku*, w: *W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary 1966–1994*, red. Z. Zimowski, J. Królikowski, Biblos, Tamów 1995, 390.

⁷ J. Ratzinger, *Pielgrzymująca wspólnota wiary. Kościół jako komunია*, tłum. W. Szymona, Wydawnictwo M, Kraków 2003, 116–117.

⁸ A. Burda, *Komunikacja w Bogu wzorem komunikacji społecznej*, *Posłaniec* 2006, nr 9, 36.

⁹ D. Lipiec, *Trudności we współpracy duchowieństwa i laikatu*, *Studia Teologiczne*, Białystok 2002, nr 20, 207.

istotę zróżnicowania społeczeństwa oraz powiązań między sferą *sacrum* i *profanum* w praktyce komunikacji społecznej. Komunia oznacza zatem współpracę między chrześcijanami, reprezentującymi z jednej strony struktury samego Kościoła, z drugiej zaś osoby świeckie, które deklarują przynależność do tegoż. Współpraca wpisuje się w kluczowe zasady funkcjonowania Kościoła, wynikające jednak nie tylko z przesłanek teologicznych, ale ponadto uwarunkowań społecznych. Funkcjonuje jednocześnie jako prawo, ale i obowiązek wszystkich chrześcijan¹⁰.

Współpracę osób duchownych i świeckich w duchu komunii można interpretować również szerzej, mając na uwadze to, iż wspólnota chrześcijańska winna być wspólnotą otwartą na zewnątrz, tj. na potrzeby również ludzi, którzy nie podzielają dogmatów religijnych. Komunia oznacza bowiem urzeczywistnianie wspólnoty wszystkich ludzi, opartych na pewnych uniwersalnych ideach, aktualnych w każdym czasie i miejscu. Wiąże się np. z wezwaniem każdego chrześcijanina, aby okazywać miłosierdzie bliźniemu, nawet jeśli nie podziela on jego wiary.

Kościół jest wspólnotą wiernych nieustannie poszukującą sposobów współpracy pomiędzy swoimi członkami, niezależnie od tego, czy reprezentują stan duchowny, czy też świecki. Nauka współpracy jest przydatną umiejętnością każdego chrześcijanina, a jej komunikowanie w wymiarze społecznym wymaga wykorzystania potencjału, jaki tkwi we współczesnych środkach masowego przekazu (mediach). Wiele spośród wymagających zadań duszpasterskich i apostołskich można realizować dzięki współpracy pomiędzy osobami duchownymi i świeckimi. Paradygmat komunii wszystkich chrześcijan jest w tym przypadku kluczowy do uzasadnienia opisywanej współpracy. Podstawą tej ostatniej, jak przekonuje E. Okońska, jest zaufanie jako nieodłączna część dialogu pomiędzy osobami duchownymi i świeckimi. Dialog, opierający się na zaufaniu, ma być najbardziej dojrzałą formą kontaktów w ramach wspólnoty. Potrzeba dialogu wpisuje się zarazem w misję samych kapłanów. Są oni odpowiedzialni za nieustanny dialog z Bogiem, a jednocześnie komunikację z samymi wiernymi¹¹. Kapłani pełnią zatem posługę, aby przyczynić się do zwiększenia możliwości dialogu w duchu teologii komunii. Dialog ten gwarantuje współpracę duchownych oraz świeckich i przekłada się na manifestowanie wartości chrześcijańskich w komunikacji oraz życiu społecznym.

4. OD TEOLOGII KOMUNII W KIERUNKU TEOLOGII KOMUNIKACJI

Działalność duszpasterska Kościoła nie może zamykać się na problematykę komunikacji medialnej jako procesu użytecznego w rozwoju duchowości i życia religijnego chrześcijan. Jak przekonuje W. Chrostowski, uzasadnione wydaje się posługiwanie terminem „teologia komunikacji” (inaczej „teologia mediów”), by wskazać

¹⁰ P. Wierzbicki, *Zasada współpracy prawem i obowiązkiem wszystkich wiernych chrześcijan w prawodawstwie Kościoła*, Warszawskie Studia Teologiczne 2015, nr 28/1, 277.

¹¹ E. Okońska, *Zaufanie jako podstawa dialogu świeckich i duchownych w Kościele. Perspektywa seminarium duchownego*, Studia Bydgoskie 2008, nr 2, 176.

na zainteresowanie teologów znaczeniem środków masowego przekazu (komunikowania społecznego). Wiara chrześcijańska jest nieustannie komunikowana z wykorzystaniem różnych mediów i praktycznych sposobów przekazywania informacji. Teologia z kolei posługuje się językiem komunikacji i gwarantuje rzetelny opis opisywanych sposobów na potrzeby rozwoju wspólnoty chrześcijan¹².

Teologia komunikacji służy między innymi rozbudzeniu poczucia wspólnoty u chrześcijan. Proces ten nie byłby jednak możliwy bez udziału mediów z racji na ich powszechny zasięg i znaczenie dla komunikujących się ludzi. Duchowni wykorzystują potencjał współpracy z przedstawicielami różnych mediów (na przykład dialog z dziennikarzami) między innymi po to, aby skuteczniej komunikować chrześcijanom misję i zadania Kościoła. Teologia komunikacji opiera się jednocześnie na głoszeniu Ewangelii dzięki wykorzystaniu rozmaitych środków masowego przekazu. Dotarcie do masowego odbiorcy wymaga aktywności Kościoła w przestrzeni medialnej. Obejmuje to komunikowanie przy użyciu Internetu, prasy, telewizji czy radia. Świadczy też o potrzebie doskonalenia kompetencji medialnych przez osoby duchowne¹³.

Rozwój teologii komunikacji świadczy ponadto o umiejętności dostosowania się Kościoła do zmian cywilizacyjnych i społecznych, jakie zaszły w drugiej połowie XX stulecia i na przełomie XX i XXI w. Dobrym przykładem jest tutaj pojawienie się Internetu jako medium o największej sile społecznego oddziaływania na masowego odbiorcę. Kościół wyraził zainteresowanie wykorzystaniem komunikacji w tej formie, aby skuteczniej dotrzeć do wiernych i zarazem zachęcić ich do włączenia się do działań wspólnoty w duchu komunii. Media i Internet w kontekście zachodzących procesów globalizacji są bowiem dziś istotnymi czynnikami kształtującymi nowe oblicze religijności: religii w sieci i religii sieciowej¹⁴.

5. TEOLOGIA KOMUNII I TEOLOGIA KOMUNIKACJI W ASPEKTCIE EKUMENICZNYM

W rozważaniach na temat efektywnej komunikacji medialnej współczesnego Kościoła nie można pominąć perspektywy ekumenicznej. Ekumenizm stanowi nurt światopoglądowy, głęboko zakorzeniony w teologii, zgodnie z którym należy działać na rzecz porozumienia między wyznaniem w duchu pokoju i współpracy,

---

¹² W. Chrostowski, *Czym jest teologia mediów?* Kultura – Media – Teologia 2015, nr 20, 25; R. Leśniczak, *Teologia środków społecznego przekazu i nauki o mediach jako dwie perspektywy badań wizerunku medialnego przywódców religijnych Kościoła katolickiego – kilka uwag do dyskusji*, w: *Teologia środków społecznego przekazu w naukach o mediach*, red. J. Olędzki, Warszawa 2018, 346–348.

¹³ R. Leśniczak, *Mediatyzacja komunikacji instytucjonalnej Kościoła katolickiego. Refleksje na marginesie kryzysu migracyjnego*, *Studia Medioznawcze* 2019, 20(3), 237–246.

¹⁴ D. Guzek, *Media katolickie w polskim systemie medialnym*, Toruń 2016, 98–105; P. Siuda, *Religia a internet. O przenoszeniu religijnych granic do cyberprzestrzeni*, Warszawa 2010, 72–108, 131–140; R. Leśniczak, *Mediatyzacja religii w czasach globalizacji i neoglobalizacji. Wybrane refleksje medioznawcze*, *Studia Medioznawcze* 2022, 23(4), 1318; D. Guzek, *Mediatizing secular state: Media, religion and politics in contemporary Poland*, Berlin 2019, 83–94.

a nie rywalizacji czy wzajemnego zwalczania. Media mogą obecnie służyć realizacji misji ekumenicznej Kościoła, z czym wiąże się szansa informowania masowego odbiorcy o znaczeniu oraz korzyściach z promowania ekumenizmu. Kościół wzywa chrześcijan do pokojowej współpracy między sobą, a także w warunkach komunikowania się z przedstawicielami innych wyznań¹⁵.

Sobór Watykański II stworzył atmosferę prowadzącą Kościół katolicki do wejścia w główny nurt współczesnego ekumenizmu. Należy mieć jednak na uwadze zmieniającą się scenę ekumeniczną na początku XXI w. Na poziomie globalnym obserwujemy z jednej strony wzrost znaczenia współpracy oparty na dwustronnych i wielostronnych konsensusach ekonomicznych, z drugiej napięcia i nowe podziały, głównie w związku z różnicami w interpretacji poszczególnych kwestii etycznych. Kształtująca się współcześnie era informacji i komunikacji masowej wymaga od wszystkich, którzy żyją wiarą religijną, zaangażowania w dialog, ponieważ tylko to daje gwarancję porozumienia międzyreligijnego. Środki masowego przekazu mogą ułatwiać bądź utrudniać osiągnięcie takiego porozumienia, mając na uwadze nie tylko szanse, ale również zagrożenia, jakie wynikają z komunikacji w XXI w. W części przekazów medialnych nie brakuje np. propagandy, antyreligijnych treści i nawoływań do laicyzacji społeczeństw. W innych pojawiają się treści przedstawiane przez różnego rodzaju skrajne ugrupowania religijne, sprzeciwiające się dialogowi w ekumenicznym duchu¹⁶.

Teologia komunikacji w XXI w., która jest ukierunkowana na ekumenizm, napotyka zatem na liczne wyzwania w ukształtowaniu trwałego dialogu i porozumienia międzyreligijnego. Ścieranie się odmiennych religii, kultur, systemów politycznych i tradycji lokalnych nierzadko prowadzi do konfliktów, które w rozmaity sposób są ukazywane w mediach. Środki masowego przekazu mają więc istotną siłę oddziaływania na odbiorców i mogą zachęcać bądź zniechęcać do poszukiwania dialogu ekumenicznego. Świadomość tej roli wydaje się ważna także w perspektywie pracy osób tworzących krajobraz współczesnych mediów.

6. PODSUMOWANIE

Można stwierdzić, że teologia komunii to koncept o istotnym znaczeniu w rozwoju duchowości współczesnych chrześcijan. Należy przy tym pisać o uzupełnianiu się teologii komunii i teologii komunikacji, z uwzględnieniem także idei ekumenizmu jako wezwania do dialogu międzyreligijnego. Koncepcja teologii komunikacji świadczy o zrozumieniu przez duchownych roli mediów we współczesnym świecie. Nie można też pominąć praktyki współpracy między osobami duchowymi i świeckimi w duchu zarówno teologii komunii, jak i teologii komunikacji.

---

¹⁵ M. Jagodziński, *Ekumeniczne perspektywy eklezjologii communio*, *Analecta Cracoviensia* 2009, nr 41, 161–173.

¹⁶ R. Leśniczak, N. González Gaitano, *L'etica nell'informazione religiosa*, w: *Teoria e pratica del giornalismo religioso. Come informare sulla Chiesa cattolica: fonti, logiche, storie, personaggi*, red. G. Tridente, Edizioni Università della Santa Croce, Roma 2014, 199–222.

Podobna współpraca gwarantuje rozwój życia wspólnotowego chrześcijan w aspekcie teologicznie pojmowanej komunii. Przekłada się także na rozwój duchowości osoby ludzkiej, świadcząc o uniwersalnym znaczeniu personalistycznego ujęcia na gruncie teologii.

BIBLIOGRAFIA

- Baczyński A., *Telewizja w służbie ewangelizacji*, Poligrafia Salezjańska, Kraków 1998.
- Burda A., *Komunikacja w Bogu wzorem komunikacji społecznej*, Poślaniec 2006, nr 9.
- Chrostowski W., *Czym jest teologia mediów? Kultura – Media – Teologia* 2015, nr 20.
- Czaja A., „*Communio*” w *eklezjologii Soboru Watykańskiego II i w posoborowych dokumentach*, w: *Communio w chrześcijańskiej refleksji o Kościele*, red. A. Czaja, M. Marczewski, TN KUL, Lublin 2004.
- Czaja A., „*Matka Kościoła*” w *perspektywie eklezjologii communio*, *Salvatoris Mater* 2002, nr 14.
- Czaja A., *Podstawowe elementy eklezjologii communio*, *Teologia Praktyczna* 2002, nr 2.
- Gogola J.W., *Teologia komunii z Bogiem. Synteza teologii duchowości*, Wydawnictwo Karmelitów Bosych, Kraków 2012.
- Guzek D., *Media katolickie w polskim systemie medialnym*, Toruń 2016.
- Guzek D., *Mediatizing secular state: Media, religion and politics in contemporary Poland*, Berlin 2019.
- Jagodziński M., *Człowiek w perspektywie komunii*, w: *O Bogu i człowieku – tradycja i nowe poszukiwania*, red. K. Śnieżyński, Wydawnictwo WAM, Kraków 2013.
- Jagodziński M., *Ekumeniczne perspektywy eklezjologii communio*, *Analecta Cracoviensia* 2009, nr 41.
- Jagodziński M., *Teologia a komunikacja*, *Studia Theologica Varsaviensia* 2003, nr 2.
- Jeż A., *Chrystus w kontekście ludzkiej komunikacji*, Wydawnictwo Biblos, Tarnów 2002.
- Klauza K., *Prawda zdarzeń, komunikatu i osoby w kontekście komunikacji społecznej*, *Kultura – Media – Teologia* 2011 nr 7.
- Kloch J., *Internet i Kościół*, Elipsa, Warszawa 2011.
- Kongregacja Nauki Wiary, *List do biskupów Kościoła katolickiego o niektórych aspektach Kościoła pojętego jako komunია „Communio notio” z 28 maja 1992 roku*, w: *W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary 1966–1994*, red. Z. Zimowski, J. Królikowski, Biblos, Tarnów 1995.
- Leśniczak R., González Gaitano N., *L’etica nell’informazione religiosa*, w: *Teoria e pratica del giornalismo religioso. Come informare sulla Chiesa cattolica: fonti, logiche, storie, personaggi*, red. G. Tridente, Edizioni Università della Santa Croce, Roma 2014, 199–222.
- Leśniczak R., *Mediatyzacja komunikacji instytucjonalnej Kościoła katolickiego. Refleksje na marginesie kryzysu migracyjnego*, *Studia Medioznawcze* 2019, 20(3), 237–246.
- Leśniczak R., *Mediatyzacja religii w czasach globalizacji i neoglobalizacji. Wybrane refleksje medioznawcze*, *Studia Medioznawcze* 2022, 23(4), 1312–1321.
- Leśniczak R., *Realizacja funkcji informacyjnej i interpretacyjnej przez katolickie media archidiecezji łódzkiej. Wybrane refleksje medioznawcze*, w: *Media lokalne. Doświadczenie i przyszłość*, red. A. Gralczyk, Warszawa 2021, 157–176.
- Leśniczak R., *Teologia środków społecznego przekazu i nauki o mediach jako dwie perspektywy badań wizerunku medialnego przywódców religijnych Kościoła katolickiego – kilka uwag do dyskusji*, w: *Teologia środków społecznego przekazu w naukach o mediach*, red. J. Olędzki, Warszawa 2018, 339–356.
- Lipiec D., *Trudności we współpracy duchowieństwa i laikatu*, *Studia Teologiczne*, Białystok 2002, nr 20.
- Michalik A., *Kościół – wspólnota czy komunია*, *Tarnowskie Studia Teologiczne* 1995–1996, t. 14.
- Napiórkowski A.A., *Homo ecclesiasticus. Szkice z antropologii eklezjologicznej*, Wydawnictwo UNUM, Kraków 2007.

- Okońska E., *Zaufanie jako podstawa dialogu świeckich i duchownych w Kościele. Perspektywa seminarium duchownego*, Studia Bydgoskie 2008, nr 2.
- Pawłowski S., *Communio w dokumentach światowych dialogów ekumenicznych*, w: *Communio w chrześcijańskiej refleksji o Kościele*, red. A. Czaja, M. Marczewski, TN KUL, Lublin 2004.
- Pokorna-Ignatowicz K., *Kościół w świecie mediów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2002.
- Ratzinger J., *Pielgrzymująca wspólnota wiary. Kościół jako komunია*, tłum. W. Szymona, Wydawnictwo M, Kraków 2003.
- Siuda P., *Religia a Internet. O przenoszeniu religijnych granic do cyberprzestrzeni*, Warszawa 2010.
- Skrzypczak R., *Kościół jako misterium, communio i missio. Przejrzysta wizja eklezjologii katolickiej 40 lat po soborowej konstytucji Lumen gentium*, Warszawskie Studia Teologiczne 2004, nr 17.
- Smuniewski C., *Bóg, człowiek, komunია. Eschatologiczne ukierunkowanie komunii eucharystycznej w nauczaniu Jana Pawła II*, Warszawa 2012.
- Szymik-Iwanecka B., Szymik J., *Trójjedyny Bóg, Jezus Chrystus, człowiek. Teologiczno-psychologiczne podstawy rozumienia komunikacji*, Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne 1996, nr 29.
- Wierzbicki P., *Zasada współpracy prawem i obowiązkiem wszystkich wiernych chrześcijan w prawodawstwie Kościoła*, Warszawskie Studia Teologiczne 2015, nr 28/1.

THEOLOGY OF COMMUNION IN EFFECTIVE MEDIA COMMUNICATION

Summary

Effective communication fits into the social context, which means that there is a relationship between the transfer of various information and the behavior of a given community. Communication is a two-way process, concerning, on the one hand, transferring information, and on the other hand, reading information, which in theological terms can be reduced to the personalistic context (concerning a human person). Man remains in the center of interest in media communication, and contemporary personalism considers communication processes as important for the development of man and his spiritual sphere. In the case of believers, this spirituality is inextricably linked to the theology of communion with God as a set of thoughts regarding the processes taking place when deepening the spiritual sphere. The theology of communion is therefore reduced to the theology of spirituality, and human development in the spiritual sphere largely determines the well-being of each individual.

Key words: Communication, theology of communion, theology of communication, spirituality

Nota o Autorze

Ksiądz **Mariusz BOGUSZEWSKI** – prezbiter diecezji drohiczyńskiej, dyrektor Biura Sekcji Polskiej Papieskiego Stowarzyszenia Pomoc Kościołowi w Potrzebie. W 2010 r. uzyskał licencjat z zakresu komunikacji społecznej instytucjonalnej w Rzymie na Papieskim Uniwersytecie Santa Croce, w 2016 r. uzyskał stopień doktora teologii na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Od 2017 r. wykładowca w Instytucie Nauk Teologicznych oraz w Instytucie Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.
Publikacje na stronie: <https://independent.academia.edu/MariuszBoguszewski>
Kontakt: e-mail: m.boguszewski@uksw.edu.pl
ORCID: 0000-0002-1770-1933